

Kodiranje s pomočjo sudoku ključa

Klementina Pirc

26.04.2018

1 Uvod

V današnjem svetu, kjer se vsak dan preko različnih komunikacijskih kanalov pretoči nepredstavljiva količina informacij, se pojavi vprašanje varovanja osebnih podatkov. Tema je še posebej aktualna na področju spletnih bančnih storitev in drugih podobno zaupnih dejavnostih. Pomagamo si s šifriranjem podatkov, navadno s pomočjo neke metode ali ključa, ki ga pozna le prejemnik in ga nato uporabi za dešifriranje prejetega sporočila. Pri šifriranju s ključem naletimo na problem, kako ključ za dešifriranje na varen način in v realnem času sporočiti našemu sogovorniku. Če namreč prisluškovalec prestreže naš ključ in za tem še sporočilo, bo brez težav dešifriral podatke. [2]

Kvantno šifriranje oziroma kvantna kriptografija temelji na posebnih fizikalnih lastnosti delcev. Te lastnosti omogočajo varen prenos šifrnega ključa tudi preko javnega, nezaščitenega komunikacijskega kanala. Še več, s pomočjo te metode lahko celo ugotovimo, ali je bila med pošiljateljem in prejemnikom prisotna tretja oseba, torej prisluškovalec in po potrebi pripravimo nov ključ za šifriranje. [2]

2 Polarizacija fotonov

2.1 Foton

Definirajmo najprej nekaj osnovnih pojmov s področja fizike delcev in fizike na splošno.

Definicija 1 *Osnovni delec je delec, ki nima podstrukture, torej ni sestavljen iz manjših delcev. [7]*

Definicija 2 Svetloba je elektromagnetno valovanje pri različnih valovnih dolžinah oziroma frekvencah. [8]

Definicija 3 Foton je brezmasni in električno nevtralen osnovni delec, ki potuje s svetlobno hitrostjo in je osnovni gradnik svetlobe. [6],[9]

Torej si lahko širjenje svetlobe oziroma elektromagnetnega valovanje predstavljamo kot gibanje velikega števila fotonov v določeni smeri. Energija fotonov se spreminja obratno sorazmerno glede na valovno dolžino izsevane svetlobe, tako krajša valovna dolžina pomeni več energije. [9]

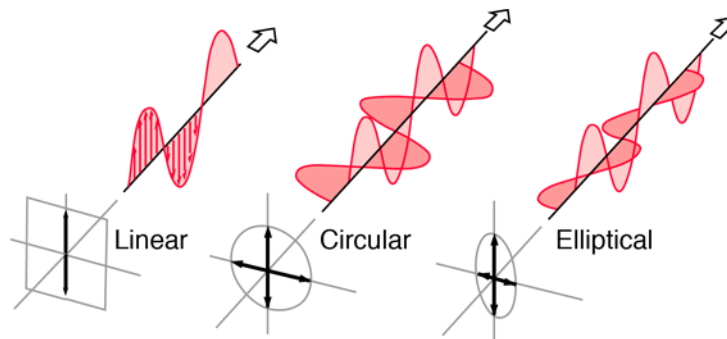
2.2 Polarizacija svetlobe

Definicija 4 Polarizacija valovanja opisuje smer nihanja količine, ki valuje. [10],[11]

S polarizacijo opisujemo le transversalno valovanje, saj pri longitudinalnem smer nihanja količine sovpada s smerjo valovanja. Poznamo tri osnovne tipe polarizacije: linearno, krožno in eliptično. [10],[11]

Definicija 5 Val je linarno polariziran, če nihanje poteka le v eni smeri. Krožno in eliptično polarizacijo dobimo, kadar se s širjenjem vala nihanje suče. Če se smer nihanja spreminja prehitro pa govorimo o nedoločeni polarizaciji. [10],[11]

Slika 1: Osnovni tipi polarizacije

Elektromagnetno valovanje oziroma svetloba je transversalno valovanje. Sestavljeno iz nihanja električnega in magnetnega polja, ki nihata pravokotno na smer valovanja ter pravokotno en na drugega. Po dogovoru je smer polarizacije enaka smeri nihanja jakosti električnega polja. [10],[11]

V nadaljevanju bomo potrebovali linearno polarizacijo fotonov, zato si pogledjmo kako jo lahko umetno ustvarimo. To počnemo s polarizatorji.

Definicija 6 *Polarizator je optična naprava, ki nedoločeno ali mešano polarizacij*

3 BB84 protokol

4 Kvantna razdelitev ključa

5 Sudoku

Definicija 7 *Sudoku je logična uganka, pri kateri je cilj zapolniti mrežo velikosti 9×9 s števili od 1 do 9 tako, da se vsako število v vsakem stolpcu, vrstici in 3×3 kvadratu znotraj mreže pojavi natanko enkrat. [3]*

Slika 2: Primer rešenega sudokuja

	2		5		1		9	
8			2		3			6
	3			6			7	
		1				6		
5	4						1	9
		2				7		
	9			3			8	
2			8		4			7
	1		9		7		6	

4	2	6	5	7	1	3	9	8
8	5	7	2	9	3	1	4	6
1	3	9	4	6	8	2	7	5
9	7	1	3	8	5	6	2	4
5	4	3	7	2	6	8	1	9
6	8	2	1	4	9	7	5	3
7	9	4	6	3	2	5	8	1
2	6	5	8	1	4	9	3	7
3	1	8	9	5	7	4	6	2

Sudokuja se je domislil američan Howard Garns in ga prvič objavil leta 1979. Pravijo, da idejo dobil na podlagi Eulerjevega latinskega kvadrata. To je matrika velikosti $n \times n$, napolnjena z n različnimi znaki, pri čemer se vsak znak v vrstici in stolpcu pojavi natanko enkrat. Čez 5 let so uganko objavili tudi na Japonskem in jo poimenovali "Suuji wa dokushin ni kagiru", kar v prevodu pomeni "števke morajo biti edine", prvi zlogi besed pa nam podajo ravno znano ime uganke: SUDOKU. [3],[4]

Število vseh možnih sudoku mrež, pri velikosti 9x9 je približno 6,6 trilijonov natančneje 6.670.903.752.021.072.936.960. Zahtevnost uganke je obratno sorazmerna s številom že vpisanih števil. Lažji sudokuji imajo tako podanih več kot 30 števil, težji pa nekje med 20 in 30. Dolgo je bil odprt problem najmanjšega števila začetnih števil, ki še vedno podajo enolično rešitev. Leta 2012 so dokazali, da je to število 17, saj je bilo iskanje enolične rešitve s pomočjo računalnika za sistem s 16 podanimi števili neuspešno. [3],[4]

Skozi leta so se razvile različne oblike sudokuja in prispevale k težavnosti reševanja. Poznamo naprimer Sudoku X, pri katerem mora poleg standardnih pogojev veljati še, da se števila tudi na diagonalah pojavijo le enkrat. Še bolj ekstremna oblika pa je geometrijski sudoku, pri katerem znotraj mreže nimamo 3x3 kvadratov, temveč različne geometrijske like sestavljene iz devetih polj. [3],[4]

Slika 3: Geometrijski sudoku

3								4
		2		6		1		
	1		9		8		2	
		5				6		
	2						1	
		9				8		
	8		3		4		6	
		4		1		9		
5								7

6 Sudoku ključ